

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 33/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä kesäkuuta 2010 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 81/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Silja Hallenberg, sisäasiainministeriö
- kansainvälisten- ja EU-asioiden johtaja Erkki Hämäläinen, sisäasiainministeriö
- poliisiylitarkastaja Markku Ryymin, Poliisihallitus
- rikostorjuntajohtaja Sami Rakshit, Tullihallitus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtiovarainministeriö
- tietosuojavaltuutettu
- keskusrikospoliisi.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamisesta tehdyn neuvoston päätöksen säännökset, jotka edellyttävät kansallista sääntelyä. Laissa olisi säännökset kansallisesta yksiköstä ja kansallisesta valvontaviranomaisesta Suomessa sekä tietojen käsittelyä ja luovuttamista koskevat säännökset. Lisäksi tullilakiin ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopi-

muksen sekä siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annettu laki sekä yleissopimusta täydentävien kolmen pöytäkirjan voimaansaattamisesta annetut lait kumottaisiin, koska yleissopimuksella ei ole enää oikeusvaikutuksia Suomessa 1 päivästä tammikuuta 2010 alkaen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu, mutta kuitenkin samanaikaisesti henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin sekä eräisiin siihen liittyviin lakeihin tehtävien muutosten kanssa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Euroopan unionin neuvoston päätös Euroopan poliisiviraston perustamisesta (2009/371/YOS) ei muuta Europolin perusluonnetta. Oikeusperustan juridisen muodon muuttamisen lisäksi toteutetaan Europolin hallintoon ja ohjaukseen liittyvät muutokset, perustetaan Europol Euroopan unionin virastona ja muutetaan sen rahoitusmallia. Jäsenvaltiot ovat rahoittaneet Europolia suoraan bruttokansantuotteen mukaan laskettavien rahoitusosuuksien mukaisesti. Neuvoston päätöksellä Europolin rahoitus siirtyy kansallisesta rahoituksesta Euroopan unionin budjettiin.

Euroopan parlamentin asema korostuu muutoksen myötä. Toiminnallisesti tärkeimmät muutokset ovat Europolin mandaatin laajentaminen, tiedonkäsittelyä koskevat sääntömuutokset ja tietokantojen perustamista koskeva uusi sääntely sekä jäsenvaltioiden helpottuva suora pääsy Europolin tietokannoissa olevaa tietoon.

Keskusrikospoliisi toimisi jatkossakin Europolin kansallisena yksikkönä, mutta sen toimintavelvoite kansallisten tiedustelu- ja muiden tietojen välittäjänä Europolille olisi laajempi kuin Europol-yleissopimuksen mukaan. Tietosuoja-valtuutettu toimisi edelleen Europol-päätöksen tarkoituksena kansallisena valvontaviranomaisena.

Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tullilain (1466/1994) ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) säännöksiä siten, että myös niissä otettaisiin huomioon Europol-päätöksen säännökset.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa 2. lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana ja 1. lakiehdotuksen 12 §:n voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että laki tulee voimaan 1.6.2011. Lisäksi valiokunta ehdottaa 3. lakiehdotuksen hylkäämistä.

Tietosuoja ja tietoturvallisuus

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 6 §:n mukaan henkilötietojen käsittelystä ja niiden luovuttamisesta säädetään mainitun lain lisäksi henkilötietolaissa (523/1999), henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003), henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (579/2005), tullilaissa (1466/1994) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta annettavan lain 10 §:n mukaan tietosuojavaltuutetulla on oikeus päästä Europolin kansallisen yksikön tiloissa Europolin tietojärjestelmään sekä Europolin kansallisen yksikön kirjaamiin tiedonvälitystä koskeviin tietoihin.

Hallintovaliokunta pitää tietosuoja- ja tietoturvaluussäännöksiä riittävinä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki Europolia koskevan päätöksen eräiden säännösten täytäntöönpanosta

12 §. *Voimaantulo.* Valiokunta ehdottaa, että laki säädetään tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011.

3. Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:ää esitetään muutettavaksi myös hallituksen esityksessä laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 98/2010 vp). Hallintovaliokunta katsoo, että henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 39 §:ää on tarkoituksenmukaisempaa muuttaa viimeksi

mainitun esityksen yhteydessä ja ehdottaa sen vuoksi, että 3. lakiehdotus hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 12 § muutettuna (**Valiokunnan muutosehdotus**) ja*

että 3. lakiehdotus hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Antti Rantakangas /kesk
vpj. Tapani Mäkinen /kok
jäs. Thomas Blomqvist /r
Maarit Feldt-Ranta /sd
Juha Hakola /kok
Rakel Hiltunen /sd
Heli Järvinen /vihr
Pietari Jääskeläinen /ps

Oiva Kaltiokumpu /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Raimo Piirainen /sd
Lenita Toivakka /kok
Unto Valpas /vas
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.